tietosivu infoblad
No|Nr
4|2009

Euron matka yhteisvaluutaksi

Euro on juhlinut vuonna 2009 kymmenvuotista taivaltaan. Euro on ollut virallisesti käytössä vuoden 1999 alusta asti, jolloin siitä tuli euroalueen tilivaluutta.

Käteisvaluutta eurosta tuli 1.1.2002, jolloin kahdessatoista EU-jäsenvaltiossa laskettiin eurosetelit ja -kolikot liikkeeseen. Suomen lisäksi euron ottivat käyttöönsä Alankomaat, Belgia, Espanja, Irlanti, Italia, Itävalta, Kreikka, Luxemburg, Portugali, Ranska ja Saksa.

Myöhemmin euron ottivat käyttöönsä myös Slovenia vuonna 2007 sekä Kypros ja Malta vuonna 2008. Tuorein euromaa on Slovakia, joka liittyi euroalueeseen vuoden 2009 alussa.

Euroa käyttää tällä hetkellä valuuttanaan 318 miljoonaa ihmistä kuudessatoista eri maassa. Yhteinen raha on merkittävä valuutta euroalueen ulkopuolellakin, sillä euro on toiseksi tärkein kansainvälinen valuutta dollarin jälkeen.

Kohti yhteistä talous- ja rahapolitiikkaa

Euron käyttöönotto yhteisvaluutaksi on ollut pitkä prosessi. Ilman Euroopan maiden keskinäisen yhteistyön asteittaista kehittymistä sen onnistuminen olisi tuskin ollut edes mahdollista.

Euroopan talousyhteisö (EEC) perustettiin vuonna 1957, sillä jäsenmaat halusivat rakentaa kaupankäynnin yhteismarkkinat. Roomassa allekirjoitetun sopimuksen yksi tavoitteista oli myös jäsenmaiden talous- ja rahapoliittisen yhteistyön tiivistäminen.

Ajatus yhteisestä rahasta oli EEC:n perustamisen jälkeen esillä useamman kerran. Tarpeeksi vahva poliittinen tahto asian toteuttamiseen löytyi kuitenkin vasta 1970-luvun alun maailman taloutta koetelleiden rajujen valuuttaheilahteluiden jälkeen.

Vakaan valuutta-alueen luomiseksi Euroopan yhteisö perusti vuonna 1979 Euroopan valuuttajärjestelmän (EMS). Tavoitteena oli pitää EY-alueen valuutta- ja vaihtokurssien vaihtelut suhteellisen pieninä. EMS:ään liittyivät kaikki jäsenmaat Isoa-Britanniaa lukuun ottamatta.

eurooppatiedotus.fi
europainformationen

Ulkoasiainministeriö, PL 481, 00023 Valtioneuvosto
Puh. (09) 1605 5905, Faksi (09) 1605 6477
Utrikesministeriet, PB 481, 00023 Statsrådet
Tfn (09) 1605 5905, Fax (09) 1605 6477
Asiakaspalvelut maakunnissa:
Kundservice i landskapen:
010 3456 700

EMS:n ohella luotiin myös Euroopan valuuttayksikkö ecu, jota käytettiin ainoastaan tilivaluuttana.

Euroopan talous- ja rahaliiton EMUn vaiheet

Yhteisen valuuttajärjestelmän toimivuus lisäsi jäsenmaiden uskoa yhteisen valuutan mahdollisuuteen. Vuonna 1988 Euroopan komission puheenjohtaja Jacques Delorsin johtama komitea esitteli kolmivaiheisen mallin Euroopan talous- ja rahaliiton sekä itsenäisen keskuspankin perustamiseksi.

EMUn ensimmäinen vaihe alkoi heinäkuussa 1990. Siihen mennessä EY:n alueelta poistettiin lähes kaikki pääoman liikkeiden rajoitukset.

Toinen vaihe alkoi vuonna 1994. Tällöin syvennettiin EU-jäsenmaiden talous- ja rahpoliittista yhteistyötä ja tehtiin EMU:n kolmannen vaiheen aloittamisen edellyttämät valmistelut. Kesäkuussa 1997 Eurooppaneuvosto antoi päätöslauselman vakaus- ja kasvusopimuksesta.

EMUn kolmanteen vaiheeseen osallistuvat maat valittiin toukokuussa 1998. Valintaperusteena oli jäsenmaiden riittävän tasapainoinen talous. Iso-Britannia ja Tanska hyödynsivät perustuslaillista oikeuttaan olla osallistumatta kolmanteen vaiheeseen.

Saman vuoden kesäkuussa perustettiin Euroopan keskuspankki, EKP. EKP:tä johtaa neuvosto, joka koostuu johtokunnasta ja euroalueen maiden kansallisten keskuspankkien pääjohtajista.

Talous- ja rahaliiton kolmas vaihe alkoi vuoden 1999 alusta. Euroalueeseen liittyvät maat ottivat käyttöön yhteisen tilivaluutan euron, johon maiden valuuttojen väliset muuntokurssit lopullisesti kiinnitettiin. Tässä vaiheessa kansalliset valuutat säilyivät vielä käteisvaluuttana.

Kolmas vaihe muutti euroalueen maiden keskuspankkien asemaa olennaisesti. Kansallista rahapolitiikkaa ei enää ole, vaan rahapolitiikkaa hoitaa eurojärjestelmä. Kansalliset keskuspankit vaikuttavat rahapoliittiseen päätöksentekoon EKP:n neuvoston kautta.

Talous- ja rahaliiton lopullisena tavoitteena on luoda kaikille jäsenilleen yhteinen raha, keskuspankki ja rahapolitiikka. Euroopan talous- ja rahaliitto EMU on osa Maastrichtin sopimusta, joka allekirjoitettiin helmikuussa 1992.

Euroon siirtymisen vaikutukset euroalueella

Euroalueen rahapolitiikan tärkein tavoite on pitää hinnat vakaina. Hintavakaus edistää matalan korkotason ja rahan ostovoiman säilymistä.

Rahapolitiikan säätelyn keskeisiä välineitä ovat ohjauskorot, joiden avulla Euroopan keskuspankki pyrkii ylläpitämään hintavakautta vaikuttamalla rahamarkkinoihin eli lyhyisiin korkoihin. Eurojärjestelmän ohjauskoroista päättää EKP:n neuvosto.

Euro edistää talouskasvua ja luo työpaikkoja. Vakaa talous ja alhainen inflaatio hyödyttävät euroalueen yrityksiä, jolloin yritykset voivat tehdä pitkän aikavälin suunnitelmia ja lisätä investointejaan. Lisäksi EMU edistää euroalueen maiden vakaata ja kestävää julkista taloutta.

Euroalueen kansalaiset ovat saaneet nauttia euron eduista myös siten, että hintojen vertailu maiden välillä on helpottunut eikä valuutanvaihto aiheuta enää kustannuksia.

Euroalueen poliittinen ja taloudellinen painoarvo maailmassa on kasvanut euron myötä. Tämä lisää myös Euroopan unionin kansainvälisiä vaikutusmahdollisuuksia.

Kuluttajien suhde euroon

EU-maiden kuluttajaviranomaiset seuraavat ihmisten käsityksiä euron ja muiden EU-maiden valuuttojen hintainflaatiosta. Yhteensä 20 000 EU-alueen kuluttajalta kysytään kuukausittain, ovatko päivittäistavaroiden hinnat heidän mielestään nousseet vai laskeneet.

Varsinkin euron käyttöönoton alkuvuosina valtaosa euromaiden kuluttajista katsoi, että euroon siirtyminen nosti tuotteiden ja palvelujen hintoja. Todellisuudessa hintainflaatio oli kuitenkin kuluttajien mielikuvia alhaisempi. Eniten hinnat nousivat paikallisissa lähipalveluissa, kuten kahviloissa ja

parturi-kampaamoissa. Toisaalta monet muut hinnat pysyivät vakaina tai laskivat.

Suomessa kuluttajatutkimuskeskus seuraa kuluttajien hintatietoisuutta. Hintatietoisuudella tarkoitetaan kuluttajien kykyä muistaa tuotteiden hintoja ja tämän tiedon hyödyntämistä tuotteita ostettaessa.

Kuluttajatutkimuskeskuksen vuonna 2008 julkaistun tutkimuksen mukaan suomalaisten hintatietoisuus oli viiden ensimmäisen eurovuoden jälkeen edelleen heikompi kuin markka-aikana. Erityisesti 50-79-vuotiailla oli ongelmia eurohintojen hahmottamisessa.

Syinä hintatietoisuuden puutteellisuuteen nähtiin muun muassa selkeiden hinnoittelumallien puute sekä kuluttajien tukeutuminen markkaan ostoksia tehdessään. Monet kuluttajat kääntävät edelleen hinnat mielessään vanhaksi valuutaksi erityisesti silloin, kun kyseessä on kallis ostos.

Seitseman vuotta euroseteleitä ja -kolikoita

Euro käteisvaluuttana otettiin käyttöön euron oltua kolme vuotta virallisena tilivaluuttana. Kahdentoista kansallisen käteisvaluutan vaihto euroihin oli maailmanhistorian suurin uuden rahan käyttöönotto.

Euroseteleitä on seitsemän arvoltaan erisuuruista: 5, 10, 20, 50, 100, 200 ja 500 euroa.
Eurokolikoita on kahdeksan arvoltaan erisuuruista: 1, 2, 5, 10, 20 ja 50 senttä sekä 1 ja 2 euroa.
Suomessa päätettiin olla ottamatta käyttöön 1 ja 2 sentin kolikoita.

Eurosetelien ulkonäkö on kaikkialla euroalueilla samanlainen, ja niissä kuvataan arkkitehtonisia tyylisuuntia Euroopan historian eri aikakausilta.
Kolikoiden kruunapuoli on kaikille maille yhteinen. Klaavapuolen on jokainen euromaa saanut itse suunnitella.

Suomen kolikoiden kansallisella puolella on kolme eri teemaa. Kahden euron kolikossa on hillan kukka, yhden euron kolikossa laulujoutsenia.
Senttien klaavapuolella on markan kolikoistakin tuttu vaakunaleijona.

Kullakin euroalueen maalla on lisäksi mahdollisuus laskea liikkeeseen 2 euron erikoisraha kerran vuodessa. Suomi on vuosina 2002-2008 painattanut viisi erikoisrahaa.

Lähteitä, lisätietoja:

The eurozone, 5 years after the introduction of the Euro coins and banknotes. Summary. November 2006, Flash Eurobarometer Series 193, the Eurobarometer Team of the European Commission.

Kuluttajien käsityksiä hinnoista euroaikana. Kuluttajatutkimuskeskus, Nikkilä, Raijas & Aalto-Setälä.

Mitä etua eurosta? Euroopan komissio.

Euro käyttöön.
http://ec.europa.eu/avservices/avs/files/euro/092-euro-fi/index-1.html

Euroopan keskuspankin euro-aiheiset sivut
http://www.ecb.europa.eu/euro/html/index.fi.html